

La relació ve de lluny. Núria Salamé, presidenta de l'Associació Catalana d'Amics del Poble Sahràuí (ACAPS) mira enrere i ens parla dels “nois que enviaven a fer el servei militar al Sàhara, sovint com una mena de càstig per a gent compromesa contra el règim franquista. Van ser els primers a llançar l'alerta de què passava allà. Perquè, abans del 1975, els sahrauís ja reclamaven la independència”.

Des de casa nostra, continua Salamé, en el moment de la Marxa Verda organitzada pel rei del Marroc d'aleshores, Hassan II, “un grup de gent coneixedora del tema va establir contacte amb el Front Polisario i van col·laborar a garantir serveis sanitaris a la població i coses per l'estil”. La relació es va anar afermant. A mitjan anys 80 van pensar que seria bo que els infants que vivien als camps de refugiats “poguessin sortir-ne uns quants dies”, tenir una via de descompressió, unes petites vacances en un context vital “duríssim”.

El projecte, amb el temps, s'ha perfilat i consolidat. I inclou un aspecte clau: revisions mèdiques exhaustives. “Les afectacions de vista i oïda són molt freqüents”, apunta Núria Salamé, “pel vent i les condicions de vida, però s'hi troben problemes de salut de tota mena: és molt important de poder fer aquesta detecció, establir el seguiment que després se n'hagi de fer allà, o, si és el cas, permetre que l'infant es pugui quedar aquí el temps que calgui per a un tractament més específic, una operació, etcètera”. Alhora, una altra qüestió encara, igualment important: aquests infants, nascuts tots a l'exili, als campaments de refugiats sahrauís instal·lats a Algèria, “els fills de l'èxode”, poden, hi afegeix la presidenta d'ACAPS, “conèixer un altre món pel qual val la pena de lluitar, perquè algun dia també el puguin tenir”.

Amb nom i cognoms. “Quan poses nom i cognoms a un conflicte, quan has tingut tracte amb les persones, deixen de ser estadístiques, notícies anònimes.” Miquel Cartró resumeix nítidament un altre dels efectes d'aquestes colònies periòdiques: la implicació directa, afectiva, en un conflicte *a priori* llunyà.

L'any 1996, a Vilafranca del Penedès hi va haver una crida per a trobar famílies que volguessin acollir infants sa-

ACAPS WILIAM ALT PENEDEÉS

Dos infants de colònies: Hamma i Hamdi, l'any 2008, davant un mural, durant una festa a Vilafranca del Penedès.

Els fills de l'èxode

Arriben a l'estiu, cada any, com les orenetes: els infants dels campaments sahrauís conviuen periòdicament amb famílies de casa nostra.

Descansen, van a cal metge i, sobretot, exerceixen de petits grans ambaixadors del seu país. Són els ulls d'un conflicte que pugna contra el silenci.

hrauís. “Teníem dos fills petits, en vaig parlar amb la meua parella i vam decidir que endavant. Vam entrar en contacte amb la realitat del poble sahrauí a través dels ulls i les vivències de les dues nenes que van venir aquell estiu”, ens explica Miquel Cartró. L'any 2004 van repetir l'experiència. Ja no han deixat de tenir relació amb el poble sahrauí: “La curiositat, les ganes de conèixer la família dels nanos, et porten a visitar els campaments de refugiats. Hi he anat nou vegades, en aquest temps. Tant de visita

familiar com, després, en una implicació general per donar suport a la lluita del poble sahrauí pel dret a l'autodeterminació.” Ara Miquel Cartró també forma part d'ACAPS i va als campaments per desenvolupar-hi projectes col·lectius.

Gaspar Jordan, des de Sueca (Ribera Baixa), va seguir un camí diferent: primer va anar als campaments i després va decidir de col·laborar amb el programa d'acollida. Va participar al projecte “Sàhara lliure”, organitzat per l'associació Sahaba, que forma part de la

Als campaments de refugiats, la vida continua: a la imatge, la Sukaina i una amiga al campament de Smara.

Federació d'Associacions de Solidaritat amb el Poble Sahrauí del País Valencià i que organitza tot d'activitats per donar a conèixer, sobretot entre els més joves, la realitat sahrauí (“no solament el fet que la major part de la població es troba refugiada al desert d'Algèria, sinó també la lluita dels qui resisteixen al territori del Sàhara Occidental ocupat pel Marroc, i especialment les raons per les quals aquest poble pateix aquesta situació”). Entre aquestes activitats, hi ha la feina als instituts, que culmina amb l'estada d'una setmana als campaments: “en comptes del típic viatge de final de curs a Amsterdam, professors i xiquets tenen l'oportunitat de conviure amb una gent excepcional, de conèixer de primera mà els joves sahrauís i la vida tan difícil que tenen als campaments”, explica Jordan. En tornar del desert algerià, colpit per allò que hi havia vist, el jove suecà tenia clar que aquell mateix any acolliria un xiquet o una xiqueta sahrauí.

La petita Halifa, que ha passat tres estius a Sueca, amb la seva capacitat de meravella davant de l'interruptor de la llum, amb el respecte per l'aigua que sobra en un got oblidat a taula, amb l'orgull de formar part d'un poble antic i viu, ha canviat la família de Gaspar Jordan:

d'una banda, ens relata ell mateix, “et mires d'una altra manera les comoditats que tens i que dones per fetes. Tu no tens en compte què significa l'aigua corrent o l'electricitat o el fet d'anar simplement a la nevera, si tens gana, i agafar allò que vols, i aleshores veus la Halifa, que, tres anys després, es continua sorprenent per aquestes coses, i rius amb ella cada vegada que entres a casa i la veus com corre perquè vol ser la primera d'encendre el llum”.

D'una altra banda, continua Jordan, hi ha la implicació personal en un conflicte que deixa de ser abstracte: “És clar que abans coneixíem una mica el conflicte, però aleshores era una qüestió més política. De fet, és per això que anàrem als campaments: per solidaritat amb un poble que lluita contra l'ocupació del seu país i pel dret d'existir. A partir de conèi-

“Quan poses nom i cognoms a un conflicte, les notícies deixen de ser estadístiques”

xer la Halifa, tot va prendre, a més a més, un caire personal: al vincle de solidaritat entre pobles s'hi va afegir el vincle familiar, amb ella i amb la seua família.”

Preocupació, indignació. La diversitat de famílies implicades en aquesta xarxa d'humanitat trenada per donar veu i solucions a un poble que no es resigna a ser esborrat de la faç de la Terra és gran. I aquí rau, en bona mesura, l'èxit de la idea. No tothom acaba tenint la implicació que ens descrivia Miquel Cartró, que va fer el pas a l'activisme, per exemple, però difícilment ningú podrà mirar-se amb indiferència les notícies que arriben del Sàhara ocupat, dels campaments de refugiats, després d'haver conviscut amb un dels seus petits ambaixadors.

De seguida que van veure que es muntava el campament d'al-Aaiun, Juli Peretó i Mercè Pamblanco van telefonar a la família de la Laila. “Quan els seus pares es van refugiar a Algèria, una part de la família es va quedar al Sàhara ocupat. L'àvia i les germanes de la mare eren al campament dels afores d'al-Aaiun. Estàvem molt preocupats.”

Laila fa temps que viu a València: va venir-hi un estiu, s'hi va haver de quedar per a una operació quirúrgica, quan va tornar a Algèria, la família Peretó-Pamblanco de seguida va fer un viatge al campament, per conèixer-hi la mare, les germanes, la gent hospitalària que els va acollir amb els braços oberts (“et donen allò que no tenen”, resumeix Peretó; “són d'una generositat i una afabilitat a la qual no estàs acostumat”). I per veure, també, directament, com viuen els sahrauís als campaments: “El viatge és dur, però és la manera més eficaç de saber quines són les condicions en què estan, de fa ja 35 anys: enmig del no-res, sense ni una planta, rodejats de pedres i, entre tanta precarietat, organitzats molt raonablement.”

Passat un temps, van resoldre, d'acord amb la seva família, fer tots els tràmits necessaris perquè la Laila es pogués escolaritzar a València (ara ja encara la formació professional, a més d'aprendre àrab a l'escola d'idiomes i de ser una excel·lent tabaleta). No es va tractar, ens explica Peretó, d'una decisió “presa d'un dia per un altre ni de manera trivial”. Al contrari. Tots ho van sospesar molt i s'alegren d'haver-ho encertat. És

difícil, en tot cas, que el vincle amb la Laila pugui ser més intens. I, per a ella, des d'ella, amb la família i el poble que pateix al desert.

Ara, arran dels fets d'al-Aaiun, per tant, hi ha les imatges (poques, atesa l'escandalosa opacitat informativa a què el govern marroquí ha sotmès la zona) de les haimes destruïdes, hi ha les denúncies de tortures, desaparicions i assassinats. Juli Peretó i Mercè Pamblanco posen noms i gestos a les víctimes. No són xifres: són l'àvia i les ties de la Laila, que la vigília de la crema del campament havien anat a mercat, que es van trobar que la policia ja no els deixava tornar i que només per això no van patir directament el moment de l'atac.

Els telèfons sonen tot l'any, entre les famílies d'aquí i les d'allà. El contacte es manté tant si els infants s'han de quedar més temps que no es preveia com si tornen a Algèria passat l'estiu. Quan el conflicte, sempre latent, sempre present per als qui fa dècades que suporten aquest tristíssim exili, s'encruueix, les telefonades es multipliquen. I els sentiments, a aquesta banda de les ones, són compartits: "És desesperant i vergonyós veure com l'estat espanyol se'n renta les mans d'aquesta manera", raona Miquel Cartró, "veure la violència extrema que exerceix el Marroc i el galdós paper de la Minurso, la missió de les Nacions Unides, que no fa res de res. Em fan pensar en Srebrenica". Juli Peretó resumeix l'estat d'ànim general en dos mots: "impotència i indignació". I continua: "Aquí ningú no diu res, ningú no condemna, res. Tenim informació directa, vivim la implicació de persones que coneixem, que són família de la Laila i, per tant, els considerem com família nostra, i ens sentim molt afectats per aquesta situació terrible. Molt. És la seua àvia, la seua tia, el seu cosí, que són, avui, ara, en risc de ser empresonats, torturats, en risc de morir. Com ens hem de sentir?"

Núria Salamé ens exposa, finalment i succintament, la crua realitat del poble sahrauí, que continua patint quan l'atenció internacional no l'enfoca: "Coneixeu la Sultana Jaya? És una jove a qui els torturadors li van buidar un ull amb l'amenaça que li buidarien l'altre perquè no pogués veure mai més el Sàhara".

Núria Cadenes

L'eurodiputat d'Esquerra Unida (IU) Willy Meyer presenta aquesta setmana una resolució al Parlament Europeu per a condemnar les accions del Marroc al Sàhara.

“La lluita armada, en un procés de descolonització, no es pot posar en qüestió”

Què n'espereu, de la resolució que presentareu al Parlament Europeu aquest dijous sobre els fets violents succeïts al Sàhara Occidental?

—Quan va haver-hi la crisi provocada per la vaga de fam d'Aminatu Haidar ja vam pactar una resolució que feia referència al pla Baker 2, a la necessitat de complir la resolució 1.459 sobre el dret a l'autodeterminació del poble sahrauí i exigia que la Minurso (Missió de les Nacions Unides pel Referèndum del Sàhara Occidental) hi garantís els drets, cosa que no fa. Espere i confie que pactem una resolució per a la condemna explícita i clara d'això que ha fet la força marroquina al Sàhara, que s'exigisca la fi de l'apagada informativa —que s'hi permeta l'arribada de periodistes de tot arreu— i que es demanen responsabilitats per les morts i la violència exercida gratuïtament.

—Fa uns dies que vau provar de visitar el campament sahrauí a la rodalia d'al-Aaiun però us van impedir de baixar de l'avió. Per què?

—Això va ser el diumenge 7 de novembre, unes hores abans de la dissolució violenta del campament. Anava acompanyat de tres periodistes canaris, en un vol de la companyia Binter Canarias. Quan vam arribar, tot de militars, policies i colons van envoltar l'avió mentre cridaven “fora,

fora, fora”. Això és greu, però encara ho és més que, així que el comandant de l'avió va obrir les portes, la policia de paisà irrompera dins, contra de la voluntat del comandant i incomplint totes les normes de navegació aèria. Les forces ocupants ja tenien presa la decisió de no deixar que hi haguera testimonis. No volien testimonis perquè ja tenien previst de cometre crims. Així fou. I mantenen una política d'apagada informativa perquè ningú no pugui explicar què hi passa.

—Tot i el bloqueig informatiu, el vice-president espanyol, Alfredo Pérez Rubalcaba, es va reunir amb el ministre marroquí d'Interior, Taib Cherkoui. Amb aquest gest, el govern espanyol fa costat explícit al govern marroquí?

—Sí. S'ha de lamentar el paper que fa el govern espanyol. En primer lloc perquè no compleix el manament que li atorga el dret internacional: es una exigència que Espanya siga l'administrador del procés de descolonització i, per tant, el garant dels drets del poble sahrauí. No únicament no l'exerceix sinó que, a sobre, s'ha convertit en un apèndix del govern marroquí. El govern espanyol accepta les informacions del marroquí, no ha condemnat encara avui l'actuació del Marroc —ni tan sols l'assassinat d'un espanyol sahrauí— i, per tant, té una actitud de submissió absoluta al Marroc. La conseqüència,